

Annette Nobuntu Mul:
„De wereld staat in brand
en zelfontplooiing is ons
hoogste doel! Hahaha.”

‘Vanuit het weten en het erkennen, kunnen we tot actie over gaan’

Annette Nobuntu Mul, geliefde van Jan Terlouw en kleindochter van een Friese verzetsstrijder uit Wytgaard, komt naar Leeuwarden om de Anna Maria van Schurman-lezing in Huizum te houden. Die gaat over ubuntu, een Afrikaans begrip waarin vergeving centraal staat. „Ik heb de kloof in mijzelf ook moeten bevechten.”

UBUNTU: DE KLOOF OVERBRUGGEN

TEKST KIRSTEN VAN SANTEN
FOTO SANNE TERLOUW

Geboren in Den Haag, opgegroeid in Limburg, maar toch zoveel Friese invloeden. Annette Nobuntu Mul kan zich haar Friese pake uit Wytgaard nog met het grootste gemak voor de geest halen. „Een echte Friese eigenheimer”, noemt ze hem.

Wanneer pake Andringa op bezoek kwam, nam hij bijvoorbeeld altijd zijn eigen aardpels mee. Anders lustte hij niet. Dat Limburgse spul, daar moest hij niets van hebben. Ze was gek op haar pake, hij was een echte held, want hij zat tijdens de Tweede Wereldoorlog in het verzet, was in 1944 betrokken bij de spectaculaire overval op gevangenis De Blokhuispoort. „Ik was enorm trots op hem.”

Maar wanneer het 4 mei was en de doden werden herdacht, was het bij Annette thuis altijd „dubbel zo stil”. Er was namelijk nog een andere grootvader, uit Gouda, van vaders kant en die had een heel andere achtergrond: hij sneuvelde als SS-officier aan het Russische front.

Er werd niet over hem gesproken of over het feit dat haar vader als kind was gehersenspoeld bij de Hitlerjugend. En zo liep er een breuk door het leven van Annette, twee polen, zo verschillend en schijnbaar niet met elkaar te verenigen. „Ik heb woede richting mijn grootvader gevoeld.” Dat het gelukt is om hem te vergeven, om zich met hem te verzoenen, heeft alles met Afrika te maken.

PRESTEREN

Haar oplossing, destijds, als jonge vrouw was: de ratio! Presteren, je best doen, excelleren, op het gymnasium, met bridgen, op het tennisveld. Maar die strategie bleek maar tijdelijk houdbaar, als adolescent liep ze stuk, raakte in de knoop met zichzelf en met haar omgeving.

Haar huwelijk met een tien jaar oude man liep spaak. Inmiddels, vele jaren later (ze is inmiddels 63), is er sprake van harmonie. De twee kanten uit haar levensverhaal zijn met elkaar verbonden, er is liefde in haar leven en nu helpt Annette anderen met het slaan van bruggen en het maken van verbinding, in hun privéleven, op de werkvloer, binnen organisaties en in de politiek.

Dat doet ze aan de hand van het Afrikaanse begrip ubuntu, een begrip dat ook binnen haar bedrijf Ubuntu Society centraal staat en waarin ze mensen, al dan niet online, opleidt binnen de Internationale School voor de Wijsbegeerte.

Dat doet ze samen met haar geliefde, Jan Terlouw, met prinses Laurentien van Oranje, bestuurder en voormalig politica Kathleen Ferrier en corporate antropoloog Leontine

Op donderdag 6 april 2023 om 20 uur houdt Annette Nobuntu Mul in de Dorpskerk in Huizum de Anna Maria van Schurman-lezing, muzikaal omlijst door zangeres Janneke Warringa en pianist Peter van der Zwaag. Entree: 6 euro. Informatie: www.dorpskerkhuizum.nl

van Hooft, met jurist en mensenrechtenactivist Mpanzu Bamenga en schrijver Babah Tarawally.

GESCHENK VAN AFRIKA

Ubuntu is een ethische en humanistische levensfilosofie, én een politieke en juridische aanpak, die volgens Annette kan dienen om lokale, nationale en ja, ook mondiale problemen op te lossen. „Het is een geschenk van Afrika aan het Westen.” Het betekent zoveel als: ik ben omdat wij zijn. Of, in de woorden van de Zuid-Afrikaanse bisschop Desmond Tutu: wij zijn omdat de aarde is.

Binnen ubuntu wordt niet alleen aan het hier en nu gedacht, maar ook aan verleden en toekomst, aan de voorouders en aan de ongeboren kinderen, zij spelen allemaal een belangrijke rol bij het nemen van beslissingen. Centraal staan niet de belangen van het ego of van de eigen, kleine groep, maar van het grotere geheel, van de menselijkheid.

Veel mensen zullen de term ook kennen van de Waarheids- en Verzoeningscommissie die in de jaren 90 in Zuid-Afrika een sleutelrol speelde bij de verwerking van het Apartheidsregime en de transitie naar een democratie. Een van de uitgangspunten was dat er persoonlijke amnestie werd verleend aan misdadigers uit zowel kringen rond het apartheidsregime als aan de kant van de vrijheidsstrijders.

Slachtoffers werden in de gelegenheid gesteld hun ervaringen uitgebreid te vertellen. Dat bleek heilzaam en helend, de samenleving kwam weer op gang, er was sprake van een nieuw begin, er werd een orde hersteld zonder mensen te isoleren.

NUCHTERE NEDERLANDSE

Het begrip ubuntu greep Annette toen ze in 1999 voor het eerst in Zuid-Afrika was en laat haar sindsdien niet meer los. „Toen ik daar was, wilde ik me alleen maar wentelen in de rode aarde, ik, een nuchtere Nederlandse! Ik voelde het onrecht in Afrika, de Apartheid, de pijn van dit continent, wat het Westen er heeft aangericht. Dat was de start van een genezingsproces binnen mijzelf en met betrekking tot mijn familiegeschiedenis.”

Tijdens een van haar vele bezoeken aan Zuid-Afrika, in 2014, kreeg ze ook een Afrikaanse naam: Nobuntu en dat betekent 'Moeder van de menselijkheid', heel passend bij de taak die Annette als haar zielsopdracht is gaan beschouwen: ubuntu in Nederland bij mensen, overheden en bedrijven onder de aandacht brengen.

LIEFDESBRIEF

Onlangs schreef ze op verzoek van Kees Klomp, activist en lector Betekeniseconomie aan de Hogeschool in Rotterdam, een liefdesbrief aan de aarde. „Ik realiseerde me weer dat we met een diep schuldgevoel zitten. Ubuntu wijst me daarin weer de weg: hoe kunnen we schuld omzetten in gezamenlijke verantwoordelijkheid?”

Ze heeft het dan specifiek over de klimaatproblematiek. „We moeten erkennen wat er aan de hand is, de wetenschappelijke klimaatrapporten van het IPCC tot ons nemen, ons erin verdiepen zoals Anna Maria van Twello

Paspoort

Naam Annette Nobuntu Mul

Geboren Den Haag, 1960

Carrière Opleider (Gestalt Psychotherapie), auteur en spreker. Oprichtster Ubuntu Society, voorzitter van Stichting Ubuntu Nederland en hoofddocent van de opleiding 'Ubuntu, leiderschap & burgerschap' aan de Internationale School voor Wijsbegeerte in Leusden. Daarnaast vertrouwenspersoon integriteit voor GroenLinks, columnist voor tijdschrift *De Optimist*.

Bijzonderheden In 2018 verscheen haar boek *Opzoek naar Ubuntu*. Medeorganisator Mandela-dag (18 juli). Ontving in 2017 The African Recognition Award.

Privé sinds juli 2019 levenspartner van Jan Terlouw. Ze woont met hem in Twello

De Baviaanskloof in Zuid-Afrika, de plek waar Annette het inzicht kreeg dat ze de westerse wereld over ubuntu moest gaan vertellen.

Wat is ubuntu

„Iemand met ubuntu staat open voor en is toegankelijk voor anderen, wijdt zich aan anderen, voelt zich niet bedreigd door het kunnen van anderen omdat hij of zij genoeg zelfvertrouwen put uit de wetenschap dat hij of zij onderdeel is van een groter geheel en krimpt ineen wanneer anderen worden vernederd of wanneer anderen worden gemarteld of onderdrukt.” (Desmond Tutu)

„Als een reiziger door een land trekt en bij een dorp stopt dan hoeft deze niet om voedsel of water te vragen. Zodra hij stopt, geven de mensen hem eten en nodigen hem uit. Dit is slechts één aspect van ubuntu, want er zijn verschillende aspecten. Ubuntu betekent niet dat mensen niet rijk mogen worden. De vraag is, verrijk je jezelf om de gemeenschap om je heen in staat te stellen zich te verbeteren?” (Nelson Mandela)

>>

Schurman in haar tijd, in de Gouden Eeuw, ook zou hebben gedaan. Vanuit het weten en het erkennen, kunnen we tot actie overgaan, ons verzoenen met de aarde, ja, om vergeving vragen voor wat we allemaal hebben aangericht.”

Het is hoog tijd dat we de blik wat minder op onze eigen, kleine belangetjes gaan richten, vindt Annette. „De wereld staat in brand en zelfontplooiing is ons hoogste doel! Hahaha.” Ze grijnst als een boer met kiespijn, noemt de Piramide van Maslow, een schema uit de psychologie dat laat zien dat mensen basisbehoeften hebben, en dat bepaalde behoeften pas optreden als een andere behoefte vervuld is. Door steeds meer behoeften te vervullen, wordt de behoefte top bereikt. Hierdoor krijgt het model de vorm van een piramide.

„Laat die piramide als een vulkaan openbarsten!” Weg met het pure eigenbelang, ruim baan voor het belang van het grotere geheel.

NELSON MANDELA

Wanneer je naar een verjaardagsfeestje gaat, draait het toch ook niet allemaal om jou, stelt Annette, of jij het wel leuk hebt, het naar je zin hebt? „Ik zou graag een nieuw woord aan de Nederlandse taal willen toevoegen: deelgever, in plaats van deelnemer. Wat voeg je toe? Wat is jouw bijdrage?” En dat geldt volgens haar niet alleen voor verjaardagsfeestjes, maar voor de hele samenleving.

Ze haalt Nelson Mandela aan, die zei: ‘Als je ziet dat een ander iets goed doet, geef een compliment. Als je ziet dat de ander een fout maakt, reik een helpende hand.’ Geen hardheid dus, maar vriendelijkheid. Geen koppensnellen of keiharde afreken-cultuur, geen schuld en boete, maar actief meedenken hoe dingen omgebogen kunnen worden, bereid zijn de ander te steunen.

ZWEVERIG

Voelt ze zich geen roepende in de woestijn? Want intussen verhardt de maatschappij alleen maar, drijven groepen mensen uit elkaar en gaat het voortdurend over ‘de polarisatie’. „Ik geef cursussen binnen de bankwereld en daar wordt wel eens gezegd; is het niet zweverig wat je doet? Maar ik denk op mijn beurt: als je helemaal los bent gekomen van de aarde en van elkaar, geen vaste grond onder je voeten hebt, wie is er dan eigenlijk zwevend?”

Ubuntu is een bron van kennis en van ethiek waaraan een schreeuwende behoefte bestaat, stelt Annette. Ze las deze week nog in *NRC Handelsblad* over ‘de asielcrisis’ die ons ‘miljarden kost’. „Waarom zeggen we niet dat we hier te maken hebben met een fundamentele humanitaire en solidariteitscrisis?”

Het tij moet gekeerd worden, dat is haar wel duidelijk. Ze bedient zich zoals wel vaker van de metafoer van de stoelendans: wanneer iedereen alleen maar bezig is met het veilig stellen van zijn eigen stoel is het einde zoek. „Wat krijgen we dan, na de BoerBurgerBeweging: de luchtvaart-lobby die een eigen partij vormt, gevolgd door de scheepvaart?”

DIALOOG

Ze ziet het als haar taak om de essentie van ubuntu uit te dragen in de Nederlandse samenleving, zodat mensen het kunnen toepassen in hun privéleven, in hun werk. Maar ook binnen sectoren als de gezondheidszorg, het onderwijs, de politiek en het bedrijfsleven.

Annette in township Khayelitsha bij Kaapstad, met Gladys Lungi Sotyingwe van wie ze in 2014 haar tweede voornaam Nobuntu kreeg. „Nobuntu betekent letterlijk: Mother of humanity.”

“Een bron van kennis en van ethiek waaraan een schreeuwende behoefte bestaat

Het is een kwestie van een aantal uitgangspunten volgen. Dat er eensgezindheid bestaat over een paar dingen. Namelijk dat er een hoger, gemeenschappelijk belang is dat boven het individuele belang gaat, dat diversiteit omarmd dient te worden. Dat besluiten worden genomen in dialoog met elkaar in plaats van bij de macht van de meerderheid en dat weerstand iets anders is dan tegenstand. „Je vraagt aan elkaar: waar zit je zorg, in plaats van: waar zit je bezwaar? Dat maakt al een heel verschil.”

Op die manier ontstaat er een heel andere dynamiek, een ander gesprek waarbij iedereen gehoord wordt en waarbij krachtige besluiten genomen kunnen worden. En dat kan de mensheid nog eens ver, heel ver, brengen. „Nelson Mandela zei het al: ‘If you want to go fast, go alone. If you want to go far, go together.’”

ONZE MAN IN WASHINGTON

Een daad van vaderlandsliefde

Het was op zijn zachtst gezegd een raar gesprek. Ik had de man tegenover me net uitgelegd wat ik had gezien bij de bestorming van het Capitool in Washington. Maar hij geloofde me niet. Ik vertelde hoe ik op die 6de januari vanaf de trappen van het gebouw zag hoe mannen met Trump-petten ramen insloegen en deuren openwrikten. Hoe de politie werd aangevallen en uitgescholden voor landverrader, en hoe mensen per brancard werden afgevoerd. Het was nogal gewelddadig, zo vertelde ik hem. Maar hij wilde er niets van weten. Dat geweld was overdreven door de media, zei hij, en kwam sowieso door linkse betogers en undercover FBI-agenten. Hij droeg een T-shirt met daarop ‘Ashli Babbitt was een held’. Babbitt werd die dag in het Capitool doodgeschoten door een agent. Waarom was ze een held? „Omdat ze het land wilde redden. Ze gaf haar leven voor onze vrijheid. Net zoals de mannen die julie daar in Europa hebben bevrijd op D-Day.”

Het was niet de eerste keer die dag dat ik even moest slikken. We spraken elkaar tijdens een en bijeenkomst voor conservatieven, de Conservative Political Action Conference (CPAC), vlakbij Washington. In het zaaltje achter ons vertelde een panel ‘het ware verhaal van 6 januari’. Over hoe zij als Trumpsupporters die dag het slachtoffer waren geworden van een complot van Democraten, FBI en natuurlijk de media. „Jij moet natuurlijk ook net doen alsof Trumpsupporters dit deden. Jij zit ook in de zak van die communistische Democraten.” Er was geen kruid tegen gewassen. Hij haalde zijn nieuws van Facebook, internetfora en natuurlijk Fox News. Wat ik had gezien, dat geloofde hij niet.

Hij is bepaald niet de enige. In fanatieke Trumpkringen is er een compleet andere versie van 6 januari ontstaan. Het zijn verhalen uit een parallel universum. Eentje waar de bestorming een schoolreisje was, Trump de rechtmatige president is, en iedereen samenspant tegen hem. Trump ging op die dag dan niet mee met zijn supporters naar het Capitool, maar in het herschrijven van de geschiedenis gaat hij voorop in de strijd. De bestorming van het Capitool is een belangrijk onderdeel van zijn verkiezingscampagne.

Recent nam de ex-president een lied op met een koor van 6 januari-gevangenen. Het koor

© DvhN/LC 011022 | Kaart: Maps4News

“Jij zit ook in de zak van die communistische Democraten

JAN POSTMA

zingt het Amerikaanse volkslied en Trump draagt daartussen de *pledge of allegiance* voor (een belofte van trouw aan de Amerikaanse vlag en daarmee aan het land). De gevangenen klinken nogal schel. Dat komt omdat ze hun partijen vanachter de tralies moesten zingen via hun telefoon. Er zit ook een videoclip bij. Daarin worden beelden van de bestormers afgewisseld met de Amerikaanse vlag en Trump. De boodschap: die bestorming was een daad van vaderlandsliefde. Wij zaten goed, de overheid zat fout.

In de weken na het gesprek op de CPAC peil ik bij andere Republikeinen wat zij geloven dat er op 6 januari is gebeurd. Niet elke Republikein is tenslotte ook een fanatieke Trumpsupporter. Op het platteland van de zuidelijke, conservatieve staat Georgia moesten ze vooral lachen om dat 6 januari-lied. Ik was in Plains, het geboortedorp en thuis van voormalig president Jimmy Carter. Ook dit was een parallel universum, maar dan van een Amerika van veertig jaar terug. „Hier praten Republikeinen en Democraten nog gewoon met elkaar”, vertelde een inwoner me. „Dat moet ook wel, want iedereen kent elkaar, en bijna iedereen is familie.”

Plains is lekker overzichtelijk. Zoals zoveel zuidelijke Amerikaanse dorpen heeft het een hoofdstraat, niet te veel inwoners (553) en een hoop kerken (11). Een praatje vinden ze hier prima, maar als ik over Trump begin krijg ik toch moeilijke blikken. „Hij moet eens ophouden over 6 januari”, zegt een gepensioneerde boer. Hij knijpt zijn ogen samen. „Wat er ook precies gebeurd is die dag, we moeten verder.” En dat hoor ik van meer mensen hier. Of ze geloven dat er die dag een bestorming was? Daar hebben ze het liever niet over. Ze willen door.

Als ik net buiten Plains een Trumpstemmer de videoclip van Trump met het 6 januari-koor laat zien, kan hij een lach niet onderdrukken. Dit gaat hem te ver. Die complottheorieën over de FBI die de bestorming uitlokten, daar gelooft hij niet in. En Trumps rol die dag is meer dan duidelijk. „Dat was on-Amerikaans, en dat kan absoluut niet nog een keer.”

Ik spits mijn oren. Zo hard had niemand zich nog tegen Trump uitgesproken. Kan hij dan de volgende keer nog wel op hem stemmen? Hij geeft me een net iets te harde klap op mijn schouder. „Natuurlijk wel. Het alternatief is Joe Biden, en dat is nog veel erger.”

Onze V/M

Jan Postma (Hurdegaryp, 1983) is correspondent in Washington voor De Telegraaf, deze krant en BNR Nieuwsradio. Hij studeerde Amerikanistiek en journalistiek aan de Rijksuniversiteit Groningen.

Iedere week staat in deze bijlage een column van Onze Vrouw/Man, een van de acht mediacorrespondenten uit een ander continent.

Volgende week: Farah-Silvana Kanaan in Beiroet